

**Тарҷумаи
шарҳи форсии
шайх Солеҳи Сабзаворӣ
ба
забони тоҷикӣ**

Дафтари ҳифз ва нашри осори Мансури Ҳошими Хуросонӣ ҳафизахуллоҳ таъоло

الحمد لله رب العالمين

Дарси хафтум

**Мункирони ҳучҷияти ақл;
Олимони масеҳӣ ва аҳли
ҳадиси мусалмон**

Саҳ 26 то 28

Мункирони ҳучцияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

(أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله ربّ العالمين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين

Дар дарси қабл рӯшан шуд ки <<Ақл>> ҳамаи хусусиёти лозим барои инки меъёри шинохт бошад ро дорад; Чароки ҳам <<Зарурӣ>> аст, ба ин маъно ки аз он чорае нест ва инсон бошад чи бихоҳад ва чи нахоҳад маҷбур ба истеъмоли он аст ва ҳам <<Воҳид>> аст, ба ин маъно ки миёни ҳамаи инсонҳо муштарак аст ва идрокоти асосии мушобеҳе дорад ва агар инсонҳо ба он мултазим бошанд, ихтилофоташон бартараф мешавад ва ба ваҳдат даст пайдо мекунад ва ҳам <<Бадеҳӣ>> аст, ба ин маъно ки ҳучцият ва эътибораш дар ниҳоят возеҳ аст ва ниёзе ба истедлол ва исбот надорад; Чун ҳар истедлол ва исботе бо ақл анҷом мешавад ва ҳучцият ва эътибор, чизе чуз маъкул будани нест. Бо ин ҳол, гурӯҳҳои будаанд ки ҳучцият ва эътибори ақлро қабул надоштаанд ва ин воқеъан аҷиб аст! Устозунал Мансур барҳӣ аз ин гурӯҳҳои муаъррифи мекунад ва дар мабҳаси)

Мункирони ҳучцияти ақл

(Мефармояд:) **Ҳучцияти ақл ва меъёр будани он барои шинохт, аз масоъили зарурӣ** (яъне ғайри ихтиёри ва ғайри қобили инкор) **аст ки тардид дар он маъно надорад** (чун сафсата аст ва тардид дар як масъалаи бисёр возеҳ аст). **Бо ин ҳол, аз дербоз то кунун касоне будаанд ки дар он тардид доштаанд ва ҳатто онро инкор намудаанд** (ва аз инҷо фаҳмида мешавад ки ин мавҷуди як сар ва ду гӯш, ҳеҷ ҳақиқатеро дар ҷаҳон боки нагузошт магар инки дар он тардид кардааст! Ба ҳамин далил, Худованд дар китоби ҳудаш ўро ﴿ظَلُمْنَا جَهْلًا﴾ [Ахзоб/72]; Яъне <<Ба шиддат золим ва ҷохил>> дониста ва ҳатто дар як маврид, бар ў марғ фиристода ва фармудааст: ﴿قِيلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرُهُ﴾ [Абас/17]; Яъне <<Марғ бар ин инсон ки ин қадр кофир аст>>! Тардидҳои золимона ва ҷохилонаи худро ба ҷойе расонда ки ба Худои худ ҳам тардид кардааст! Дар ҳоле ки ҳеҷ чиз дар ҷаҳон аз Худо ошкортар нест; Чун ба таъбири устозунал Мансур ҳар чизе дар ҷаҳон бо Худо шинохта мешавад ва шинохти он пеш аз шинохти Худо

Мункирони ҳучҷияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

мумкин нест! Лизо бо таъачҷуб фармудааст: ﴿أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ [Иброҳим/ 10]; <<Яъне оё дар Худо шакке ҳаст ки офаринандаи осмонҳо ва замин аст?!>>; Балки ин мавҷуди шаккок, тардидҳои золимона ва ҷоҳилонаи худро ба ҷоёе расонда ки гоҳе ба вучуди ҳудаш ҳам тардид кардааст!! Ҳамчунонки бархӣ фирқаҳои ба истилоҳи фалсафӣ, ба ҳама чиз аз ҷумла вучуди ҳудашон шак доштаанд ва эҳтимол меодаанд ки шояд вучуди ҳудашон ҳам хиёли ва ғайри воқеъӣ бошад!! Ба ҳар ҳол, ин хусусияти аҷиб дар инсон аст ки ба ҳар чизе ҳар чанд бисёр рӯшан ва малмус бошад, шак мекунад, то ҷоёе ки шояд бо тасомух дар таъбир битавон моҳияти ӯро ба ҷои нотик будан бо шак таъриф кард ва гуфт: <<Инсон ҳайвони шаккоке аст>>!! Лизо шумо мебинед ки дар анбиё бо вучуди мӯъҷизоти бисёр бузургашон шак карданд ва ба ҳулафои онҳо шак карданд ва ба ҳар илм ва маърифат ва ҳикмате ки оварданд шак карданд! Имрӯз ҳам ба устозонал Мансур бо онки дар ниҳояти матонат ва рӯшанӣ онҳоро ба сӯй имом Маҳдӣ алайҳи салом даъват мекунад ва барои зуҳураш ба таври айнӣ ва амалӣ заминасозӣ мекунад ва барои ҳудаш ҳеҷ иддаёе надорад ва намеғӯяд ки ман ҳатман мавъуде ҳастам ва ҳеҷ моле аз касе наметалабад ва ҳеҷ беэҳтиромӣ ё зулме ба касе намекунад ва ба ҳеҷ гурӯҳ ва мазҳаб ва давлате вобаста нест ва бар асоси Қуръон ва суннати Пағабар ва ақли солим сухан меғӯяд, шакҳо мекунад ва бидуни ҳеҷ далили муваҷҷаҳе эҳтимолоти аҷиб ва баъид медиҳанд ва гумонҳои бисёр бад мебаранд! Ин хусусияти инсон аст ва аз ﴿ظُلُومًا جَهْلًا﴾ будани ӯ бархостааст; Гуё ки зеҳнаш бо шак омехта шудааст ва ба замин ва осмон ва ҳар чизе ки байни он ду аст шак доранд ва ба саҳти итминон пайдо мекунад.

Ба ҳар ҳол, устозонал Мансур муҳимтарин гурӯҳҳои мункари ҳучҷият ва эътибори ақдро ном мебарад ва нахуст ба).

[Олимони Масеҳӣ]

(Ба унвони гурӯҳе берун аз ҷаҳони Ислом ки бояд аз он ибрат гирифт ва аз ташаббуҳ ба он парҳез кард ишора мекунад ва мефармояд:) **Ба унвони намуна, олимони масеҳӣ ки қиёдати калисоро** (яъне идораи он ва раҳбари ҷаҳони масеҳиятро) **бар ӯҳда гирифтаанд, аз ҷумлаи касоне ҳастанд ки ба ҳучҷияти ақл бовар надоранд ва онро меъёри шинохт намешуморанд** (яъне ҳам дар мақоми ақида, бо таваҷҷуҳ ба инки имонро

Мункирони ҳучҷияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

ғайри ақлӣ медонанд ва ҳам дар мақоми амал, бо таваҷҷуҳ ба инки ҳеч илтизоми ба иқтизоёти ақлӣ надоранд ва қазоёи мутаноқизро тасдиқ мекунад). **Инон аз садаи ҷаҳоруми мелодӣ** (яъне соли 325 мелодӣ ки шӯрои мавсум ба <<Некия>> бо ҳузури даҳҳо исқофи барҷаста ба дастури шоҳ Канстонтин импиротури Рум ба манзури таъйини манзалати Масеҳ баргузор шуд ва ниҳоятан тасвиб кард ки Масеҳ Худои ҳақиқӣ фарзанди Худои ҳақиқӣ аст ва муътақидон ба махлуқ будани ӯро тақфир ва лаънат кард ва бунёни ин бидъати бузургро гузошт ки то имрӯз идома ёфтааст. Устозунал Мансур мефармояд: Олимони масеҳӣ аз он замон) **то кунун ки бовар ёфтаанд Масеҳ, Худованд аст ва дар айни ҳол, фарзанди Худованд аст, бо ҳучҷияти ақл** (ба твари амали) **видоъ кардаанд; Ҷароки эътиқод ба Худовандии Масеҳ дар айни фарзандии ӯ барои Худованд, таноқузи ошкор аст ки ба ҳеч рӯй назди ақл пазируфта нест** (бо таваҷҷу ба инки фарзандии як кас барои ҳудаш, мусталзими иҷтимоӣ ду нақиз аст, ба ин маъно ки як кас ду моҳияти мутаноқиз дошта бошад ки дар замони воҳид қобили ҷамъ нест) **ва қасоне ки ҷунин эътиқоде (номаъқул) доштаанд наметавонистаанд ба ақл, эътинойе дошта башанд** (чун ақл ба ҷунин эътиқоди маҳоле меҳандад ва онро тасдиқ намекунад). **Онон аз дербоз** (яъне қарни ҷаҳорум ва ҳатто қабл аз он дар қарни дувуми мелоди ки Тартулион барои нахустин бор эътиқод ба таслисро матраҳ кард) **то кунун, бар ин асл пой фишурдаанд ки Худои воҳид** (дар айни ваҳдати худ), **се шахс аст: Падар, писар ва руҳул қуддус¹** **ва ин дуруст ба он мемонад ки бигуяд: Як бо се баробар аст!** (Ин таъйини устозунал Мансур бисёр равшан ва дақиқ аст ва мизони таноқуз ва маҳол будани ин ақидаро комилан возеҳ мекунад; Бо таваҷҷуҳ ба инки олимони масеҳӣ худро муътақид ба тавҳиди Худованд дар айни таслиси ӯ медонанд ва ба маънои тасовии воҳид бо салос аст!) **Тардида неси ки ҷунин боваре аз муҳолтарини муҳолҳост** (албатта ҳамаи муҳолҳо муҳоланд ва фарқи дар муҳол будан намекунад, вале барҳӣ муҳолҳо муҳол буданашон возеҳтар аст ва барҳӣ дигар ба таъаммули бештаре ниёз дорад ва манзури устозунал Мансур аз <<Муҳолтарин муҳолҳо>> муҳоле аст ки муҳол буданаш возеҳтар аз муҳолҳои дигар аст.) **ва ақл наметавонад ваҳдонияти Худованд бо вачуди Худовандии падар, писар ва руҳул қуддусро дарк кунад** (албатта ин нотавонӣ, бар ҳилофи

1 . Нигоҳ кун ба: Маҷмаъул қанонсил алшарқия, Қомусул кутубл муқаддас, с 232.

Мункирони ҳуҷияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

тасаввури олимони масеҳи ба хоҳири заъф ва нуқсони ақл нест, балки ба хоҳири адами имкони ваҳдонияти Худованд бо вучуди Худовандии падар, писар ва руҳул қуддус аст). **Илова бар ин, бовар ба пайдоиши Худованд аз худаш** (бо тавачҷух ба инки масеҳиён мӯътақиданд Худованд аз Худованд падид омадааст! Ҳамчунин), **табдили Худованд ба инсон** (бо тавачҷух ба инки масеҳиён мӯътақиданд Худованд ба инсон табдил шуда ва дар Масеҳ таҷассум пайдо кардааст! Ҳамчунин), **азалияти Масеҳ бо вучуди тавалуд аз Марям** (бо тавачҷух ба инки масеҳиён мӯътақиданд Масеҳ аз азал буда ва махлуқ нашуда, вале бо ин ҳол, аз Марям ба дунё омадааст! Ҳамчунин) **ва фаддо шудани Масеҳ барои бахшоиши гуноҳон** (бо тавачҷух ба инки масеҳиён Масеҳро <<Фодӣ>> яъне <<Фидо шуда>> меноманд ва мӯътақиданд ки ӯ ҳудро таслими марг карда ва ба салиб супурда шудааст то гуноҳони гузашта ва ояндаи ҳамаи масеҳиён бахшида шавад ва онҳо битавонанд монанди имрӯз, ҳар ғалате ки меҳоханд бикунанд ва ба ҳеҷ қайде аз қайди Худованд муқаяд набошанд!) **ва боварҳои дигаре аз ин даст, масеҳиятро ба дини мутаноқиз** (яъне худ нақийз ва худ даргир) **ва ақлситез табдил сохта аст. Аз ин рӯй, арбоби калисо** (яъне моликони ва бузургони он) **бовар ёфтаанд ки маъқул будан бари ақида зарурӣ нест; Чароки имон, як мақулаи қалбӣ аст** (яъне <<Эҳсоси>> ва <<Завқи>> аст. Ин ҳам аз он бозихои роиҷ бо алфоз аст ки устозонал Мансур дар идомаи китоб, мабҳаси <<Хурофагарой>> мавриди интиқод қарор медиҳад; Чароки ба назари эшон <<Қалб>> ба унвони як неруӣ идрок кунанда ва мустақил аз ақл надорад ва чизе ки дар баёни ин ҷамоъат ва амсоли онҳо <<Қалб>> номида мешавад, чизе ҷуз <<Ақли махсур дар мавонеъи шинохт>> нест! Ба ҳар ҳол, ин олимони масеҳӣ, аз онҳо ки дидаанд ақидаяшон ҳақиқатан ва инсофан маъқул нест ва наметавонад тавҷиҳи ақлони пайдо кунад, сурати масъаларо пок кардаанд ва гуфтаанд: Аслан маъқул будани ақида лозим нест) **ва ниёзе ба мутобиқати он бо ақл вучуд надорад.** (Иллати ин сафсата ҳам ин аст ки) **Дар воқеъ аз нигоҳи инон, меъёри шинохт, ақл нест, балки нусуси дини аст** (яъне метавон муқаддас) **ва аз онҳо ки нусуси динӣ** (ва масалан ривоёти масеҳӣ аз инчил) **чунин таноқузотеро таъйид мекунад, эътиқоди ба онҳо зарурӣ аст.**¹ (Ман ба ёд дорам ки як бор устозонал Мансур дар ҳоле ки ман ҳамроҳашон будам бо бархӣ

1 . Нигоҳ кун ба: Мамбаи қабли, с 233.

Мункирони хучцияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

усқуфҳои масеҳӣ аз аҳли Африқо эҳтиҷоч фармуд ва онҳоро бо така бар далоили рӯшани ақлӣ ба вучуди таноқуз дар ин ақоъидашон воқиф сохт ва онҳо аз ҳар чихат хомӯш ва дармонда шуданд, то инки ниҳоятан ин тавр посух доданд ки ҳақ бо шумост ва ин ақоъид маъқул нест, вале воқеъ ин аст ки китоби муқаддас сариҳан бар онҳо далолат дорад ва ҳамин барои мо ба унвони далил кофӣ аст! Эшон фармуд: Бо ин васф, шумо наметавонед аз ақоъиди худ дар баробари як ғайри масеҳӣ дифоъ кунед ва маҷбуред ақоъидатонро барои худатон нигоҳ доред! Онҳо ҳам қабул карданд ва гуфтанд: Ҳақ бо шумост ва мо ҳамин корро мекунем! Ба ҳар ҳол, устозунал Мансур ба ҳамин далил, олимони масеҳиро аз мункирони хучцияти ақл мешуморад ва масеҳияти ҳадидро динӣ мутаноқиз ва ғайри қобили қабул медонад. Эшон дар идома, гурӯҳи дигаре аз мункирони хучцияти ақлро ном мебаранд ва он)

[Аҳли ҳадиси мусалмон]

(Аст ки як гурӯҳи Исломии пуртарафдор махсуб мешавад ва бисёр ҳам аз худро эътибор меандешанд; Чун ҳақиқат баъзе ва нуқс тасаввур мекунад ва гурӯҳи дигарро гумроҳ мешуморад, дар ҳоле ки устозунал Мансур аз гумроҳии ҳақиқат парда бармедорад ва ишқолоти бисёр бузургеро аз ҳақиқати маънаӣ бар он ворид медонад. Эшон мефармояд:) **Ривочи ин рӯйкарди мутаноқиз ва ақлсизона дар ҷавомеъи моддагароватаҷриба меҳвари ғарбӣ аҷиб аст** (чун ин ҷавомеъи муддаъии ақлгарое ҳастанд ва моддагароӣ ва таҷриба меҳвариро авҷи ақлгароӣ мепиндоранд ва ба ҳамин хотир, баъзан мункири олами ғайб ҳастанд ва ҷизҳои ғайри махсусро воқеъи наметавонанд, вале бо ин ҳама, аз назари динӣ пайрави масеҳият ҳастанд ки аз мутаноқизтарин, хурофитарин ва номаъқулотарин адёни ҷаҳон аст! Лизо устозунал Мансур мефармояд ки ин ҷиза аҷиб аст.), **вале аҷибтар аз он, ривочи рӯйкарди мушобех дар миёни мусалмонон аст ки масеҳиёнро ба сабаби доштани ин рӯйкард, маломат мекунанд!** (Чун аз мусалмонон ки динӣ маъқул ва воқеъгароёна доранд ва масеҳиёнро тобеъи хурофот ва мавҳумот мебинанд, чунин рӯйкарди мушобехе баъид аст. Аммо кадом гурӯҳ аз мусалмонон, чунин рӯйкарде доштаанд?) **Ба таври мушаххас, гурӯҳе аз мусалмонон дар садаи дувум ва сеуми хичрӣ** (нимаи дувуми даврони Умавиён ва садаи аввали даврони Аббосиён), **дар зиддият бо гурӯҳҳои монанди мӯътазила** (ки дар ҳақиқат

Мункирони ҳучцияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

ақоъид гаройишҳои ақлӣ доштанд) **ва асҳоби раъй** (ки дар ҳавзаи аҳком гаройишҳои ақлӣ доштанд) **падид омаданд ки монанди масеҳиён, ҳучцияти ақро инкор карданд ва бовар ёфтанд ки ақл наметавонад меъёри шинохт бошад. Ба заъми ин гурӯҳ ки** (бо тавачҷуҳ ба шиддат алоқа ва вобастагияшон ба аҳодиси ривоят шуда аз Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллма) <<Аҳли ҳадис>> **номида шуданд, меъёри шинохт, нусуси динӣ** (яъне умдатан аҳодис) **аст ва ҳар ақида ё амале ки ривояти воҳид** (на лузуман мутавотир) **дар таъйиди он вачуд дошта бошад ҳақ аст, агар чи бар хилофи ақл бошад** (бо тавачҷуҳ ба инки аслан барои ақл нақше дар кори ривоёт қоъил набуданд ва нестанд.). **Ин дар ҳоле буд ки аз як сӯ, ривоёти саҳиҳи фаровоне дар бораи ҳучцияти ақл ва лузumi корбурди он** (ба сурати мутлақ ва шомили шаръиёт) **ба онон расида буд ки амдан бо безътиной ва эърози онон рӯ ба рӯ шуд**¹ (инки мефармояд <<Амдан>> ба хоҳири он аст ки аҳли ҳадис аз ин даст ривоёти саҳиҳ ва фаровон беҳабар набуданд, вале дар амал ҳеҷ эътиное ба онҳо накарданд ва тавре бархурд карданд ки гӯё ҳеҷ асаре дар Исломи аз чунин ривоёти ақлгароёнае нест!) **ва аз сӯи дигар, ба дунболи салтанати Умавиён** (ки шадидан ақлситез буданд ва андешаҳои ғайри ақлонӣ мисли ҷабргароиро тарвиҷ медоданд) **ва рақобатҳои сиёсӣ ва мазҳабии се насли нухуст** (яъне саҳоба, тобиъин ва атбоъи тобиъин ки аз лиҳози сиёсӣ бар сари хилофат ва аз лиҳози мазҳабӣ бар сари бархӣ ақоид ва аҳкоми Исломи бо ҳам ихтилофоти шадид доштанд.), **ривоёти маҷбул ва мутановизи фаровоне** (дар ростои таъйиди яке ва радди дигарӣ) **дар миёни онон ривоч ёфта буд ки бо меъёрҳои худсохтан онон саҳиҳ менамуд** (инки мефармояд <<Меъёрҳои худсохтан онон>> ба хоҳири ин аст ки меъёрҳои аҳли ҳадис барои таъйини сикҳат ё адами сикҳати як ривоят, умдатан асле дар ақл ва шаръ надорад ва аз ихтироъоти онон пас аз Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам маҳсуб мешавад. Ба унвони мисол, таъйини васоқат ё адами васоқати як ровӣ, худ бар асоси ривояти як ровии дигар дарбораи ӯ анҷом мешавад ки даврай ботил ва тасалсулӣ хандаовар аст; Чудо аз онки назари як ровӣ дарбораи як ровии дигар аз лиҳози ақлӣ ва шаръӣ ҳучҷат ва муфиди яқини нест, ба ин маъно ки наметавон масалан адами васоқати яке аз ровиён ба номи Аббон ибни аби Аъшро бо назари шахсӣ яке дигар аз

1 . Чунонеки ба унвони намуна, бархи аз ин ривоётро Ибни Абидунё (д. 281қ) дар китоби Ал-ақлу ва фазлеҳи гирд овардааст.

Мункирони ҳуҷҷияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

ровиён ба номи Шӯъбатибни Ҳачҷоч исбот кард, магар инки адами васоқати ӯ бо далили қатъии ақли ӯ шаръи исбот шауда бошад; Вагарна назари Шӯъбатибни Ҳачҷоч дарбораи ӯ ба дарди худаш меҳурад ва барои дигарон эътиборе надоштааст. Ровиёни аҳли суннат аз Шӯъбатибни Ҳачҷоч ривоят кардаанд ки гуфтааст: Агар аз пешоби хар бинӯшам то сероб шавам дар назарам беҳтар аст аз инки аз Аббон ибни аби Аъёш ривоят кунам! Маълум нест ин шахс чи кудурате бо он шахси дигар дошта ки чунин сухани қабехро дарбораи ӯ гуфта аст; Чун ривоёти расида аз Аббон, ба наҳве нест ки каззоб будани ӯ то ин андозаро нишон диҳад ва чунин чехраи бадеро аз ӯ ироъа кунад! Чудои аз онки мумкин аст Аббон ибни аби Аъёш ҳам дарбораи Шӯъба ҳамин назар ӯ бадташро дошта бошад!! Ҳамчунонки ровиёни шиъа аз Фзл ибни Шозон ривоят кардаанд ки дарбораи Муҳаммад ибни Санон чунин назароте доштааст, дар ҳоле ки ривоёти ибни Санон аз чизҳое ки ин шахс ба ӯ нисбат дода, ҳолӣ аст! Бо ин васф, маълум аст ки наметавон бар асоси ин қабил назароти муболиғаомез ва саликаи, як ровиро сиқа ва як ровиро заъиф донист ва як ривоятро пазируфт ва як ривоятро инкор кард. Чунин тариқае, тарқаи қобили эътимод нест ва имкон надорад ки Худованд моро мукаллаф ба табаъият аз он карда бошад. Ин маърифти бисёр муҳимме аст ки устознал Мансур бо шуҷоъати махсус ба худ, дар мабҳаси <<Ривочи ҳадисгарой>> ба тафсил табиин мефармояд, вале зоҳиран барои аҳли ҳадиси мутаъассиб қобили қабул нест; Чунонки ба унвони намуна, як бор ҷавоне аз Ёзбекистон ки зоҳиран китоби шарифи ин шахсро мутолиъа карда буд ва ин бахши аз онро ба хоҳири таъассуб ба аҳли ҳадис, ҳазм накарда буд, бо истеъоди ғарибе ба ман гуфт ки ин бузургвор тавре сӯхбат кардааст ки гӯё аҳли ҳадис таҳти таъсири ҳокимони Умавӣ будаанд ва аҳодиси ҷаълиро ривоят кардаанд! Гуфтам: Бале, дақиқан ҳаминро фармудааст ва ин воқеъияти талхе буда ки вучуд доштааст! Бо ҳолати инкор ва асабоният гуфт: Чи далиле барои ин иддаъо вучуд дорад?! Гуфтам: Ин иддаъо возеҳтар аз он аст ки битавон дар он тардид раво дошт; Зеро чудо аз Қуръон ва шавоҳиду асноди тарихии фаровон ва машҳур, ин ҳама аҳодиси мутаноқиз дар кутуби аҳли ҳадис ки боъиси ин ҳама ихтилоф миёни мазоҳиби Исломӣ шуда, беҳтарин далил барои ин иддаъост; Бо таваҷҷуҳ ба инки тақрибан ҳеҷ ривоёте аз Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам наёвардаанд магар инки дақиқан нақизи онро низ овардаанд ва ин ба хоҳири ривочи аҳодиси

Мункирони ҳуҷияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

чаълӣ ва сохтагӣ дар миёни онон таҳти таъсири авомили мухталиф аз ҷумла ҳукумати Умавиён будааст. Гуфт: Ин аҳодисро аҳли ҳадис наёвардаанд! Гуфтам: Оё эҳтимол медиҳи ки чиниён оварда бошанд ва дар қутуби аҳли ҳадис дохил карда бошанд?! Ба ҳар ҳол, рӯшан аст ки то қарни дувум ва севум ривоёти маҷбул ва мутаноқизи бисёре дар миёни аҳли ҳадис ривоч ёфта буд ки бо таваҷҷуҳ ба меъёрҳои сулҳ ва худсохтани онҳо саҳиҳ маҳсуб мешуд.). **Ин ривоёти маҷбул ва мутаноқиз ки умдатан** (яъне дар бисёри аз маворид ё ғолиби маворид) **бо ақл мунофот дошт, ононро ба ин бовар расонда буд ки миёни ақл ва шаръ мулозимае вуҷуд надорад, балки шаръ бо ақл муҳолиф аст!** (Чун ин ривоётро аз як сӯ бо таваҷҷуҳ ба меъёрҳои ихтироъишон саҳиҳ медонистанд ва аз сӯи дигар муҳолиф бо ақл меёфтанд. Лизо ё бояд даст аз ин ривоёт бармедоштанд ва ё бояд даст аз ақл мешустанд ки онон дувумро интиҳоб карданд!) **Аз нигоҳи онон, шаръ ҷойгузини ақл буд** (на абзор ё шарикӣ ақл); **Ба ин маъно ки бо вуҷуди шаръ ниёзе ба ақл набуд. Аз ин рӯ, ба қор ғирии ақл дар фаҳми шаръро бидат шумориданд** (чун иддаё мекарданд ки шаръ чизе ҷуз таъаббӯд дар баробари суҳанони Худованд ва Паёмбараш бидуни ҳеҷ таъаққуле нест ва суҳанони Худованд ва Паёмбараш фаротар аз ақл аст ва маъқул буданаш зарури нест. Лизо) **ва ақлгароёнро ба муҳолифат бо нусуси динӣ муттаҳам намуданд** (ҳар чанд бархӣ ақлгароён монанди мӯътазила ва аҳли раъй ба таври қомил ҳам ақлгаро набуданд ва ба бисёри аз мавонёи шинохт мубтало буданд ва ба ҳамин далил, муҳолифатҳое бо Исломи ҳолис ва қомил доштанд, вале ин муҳолифатҳо ҳаргиз ба ҳотири илтизони онон ба ақл набуд, балки ба ҳотири мавонёи шинохте буд ки ба он мубтало буданд; Бо таваҷҷуҳ ба инки бинобар фармоиши устозунал Мансур, илтизом ба ақл ҳангоме муфийд ва қоромад аст ки бо мавонёи шинохт ҳамроҳ набошад.). **Ба бовари инон, ақл, чи қорои шинохти сиҳҳати ривоёт ва чи қорои шинохти маъноӣ онҳо, қорои надошт** (яъне на мешуд сиҳҳати ривоятро бо ақл таҳҳис дод ва на мешавад маъноӣ ривоятро бо ақл фаҳмид!) **ва ин ба маъноӣ он буд ки як ривояти номаъқул метавонист саҳиҳ бошад** (сирфан ба ҳотири санадаш) **ё як ривояти саҳиҳ метавонист маъноӣ номаъқул дошта бошад; Ҳамчунонки масалан ривоёти нишондиҳандае аз вуҷуди чиҳат** (яъне улув ва болоии ҳақиқӣ ва моддӣ), **ҳаракат** (яъне интиқол аз боло ба пойин ва билас) **ва қаворех** (яъне аъзои бадан) **қорои Худованд, бо онки ба таври қатъӣ номаъқул буд**

Мункирони ҳуҷҷияти ақл; Олимони масеҳӣ ва аҳли ҳадиси мусалмон

(чун Худованд ҷисм нест ва имкон надорад сирфан дар як ҷиҳати хос бошад ва пойин ва боло биравад ва даст ва по ва ангушти ҳақиқӣ дошта бошад), **саҳиҳ шуморида шуд ва ба ин тартиб, ақойиди мусалмононро ба ақойиди мушрикони наздик сохт!** (Чун ин тасвир аз Худованд шабеҳи тасвири бут ки бутпарастон аз ӯ ироъа меоданд ва бар дар ва девори бутхонаҳои худ нақоши мекарданд!) **Равшан аст ки ин рӯйкард, дақиқан мушобеҳи рӯйкарде буд ки каме онтарафтар** (дар Руми масеҳӣ) **дар берун аз ҷаҳони Ислом, олимони масеҳӣ дар пеш гирифта буданд, то бо пофишорӣ** (яъне истифодаи кишрӣ ва бидуни таъаллуқ) **бар завоҳири нусуси динӣ ва инкори ҳуҷҷати ақл, заминаро барои ривочи ақойиди ширкомез фароҳам созанд** (бо таваҷҷуҳ ба инки вақте ақлоният дар миёни уммат таъйиф шуд, ақойиди хурофӣ ва ширкӣ ба содагӣ дар миёни он ривоч пайдо мекунад; Ҳамон тавр ки ин итифок афтод ва пас аз густариши ақлгурезӣ дар миёни мусалмонон, ақойиде дар миёни онон пайдо шуд ки инсонро мутаъаччиб ва мутаъассиф мекунад. Ин дувумин гуруҳ аз мункирони ҳуҷҷияти ақл буд. Гуруҳи сеум салафиёни мусалмонанд ки дар иртиботи танготанг бо ҳамин гуруҳи дувуманд ва дар дарси баъди ба онҳо мепардозем ин шоъАллоҳ.

والسلام عليكم و رحمت الله و بركاته

Бо наҳзати
«Бозгашт ба Ислом»
ошно шавед.

Пойгоҳи иттилоърасонӣ дафтари ҳифз ва нашри осори Мансури Ҳошимии Хуросонӣ ҳафизахуллоҳ таъоло

* Лутфан бар рӯй линки мавриди назари худ клик кунед.

Линки маълумоти
болоСайтҳои фејбуки
пӯйгоҳСайтҳои гузаштани
пӯйгоҳСайтҳои канали
тасвирҳои пӯйгоҳ